

20

Το λιθανάγλυφο θύρωμα της κύριας εισόδου, στο ναό του Αγ. Χαραλάμπους (1814)

10

Χαρούμενο και Ενωτισμένο

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ Μ.Ο.Σ.

Πρόεδρος: Πουποβίνης Ευθύμιος

Αντιπρόεδρος: Οικονόμου-Γεωργοπούλου Ευτυχία

Γραμματέας: Τάσης Λάμπρος

Ταμίας: Τσιομίδης Κωνσταντίνος

Μέλος: Καπράντζιος Αδαμάντιος

Η ΛΑΪΚΗ ΛΙΘΟΓΛΥΠΤΙΚΗ ΣΤΟ ΒΡΥΣΟΧΩΡΙ

Αν παρατηρήσει κανείς προσεκτικά την εξωτερική τοιχοποιία των εκκλησιών και των σπιτιών του Βρυσοχωρίου θα διαπιστώσει ότι υπάρχουν ένθετες μαυρόπλακες λαξευμένες ή εγχάρακτες με χρονολογίες και με ποικίλα θέματα, όπως δικέφαλους αετούς, σταυρούς, κυπαρίσσια, δράκοντες και άλλα γνωστά μοτίβα της λαϊκής τέχνης.

Η γλυπτική αυτή της πέτρας είναι μια από τις εκφράσεις της παραδοσιακής χειροτεχνικής δημιουργίας, όπως είναι και η ξυλογλυπτική, η ζωγραφική, η κεντητική, η υφαντική, η αργυροχρυσοχοΐα, η μεταλλοτεχνία και η κεραμική. Είναι αξιοσημείωτο ότι το Βρυσοχώρι είναι ένα από τα λιγοστά χωριά του Ζαγορίου, όπου μπορεί κανείς να εντοπίσει συχνά* αυτά τα εξαιρετά δείγματα της τέχνης των πελεκάνων – μαστόρων της Ζαγόρι από τα Μαστοροχώρια της Κόνιτσας, την εποχή της 18ου αιώνα και, κυρίως, κατά το 19ο αιώνα.

Στα περισσότερα λιθόγλυπτα υπάρχουν χρονολογίες, ιστορίας του κτίσματος, σ' ό,τι αφορά στη χρονολογία δωρητών, των ιδιοκτητών ή και των μαστόρων. διακοσμητικό – συμβολικό ρόλο που σχετίζεται όχι μεταφυσικές δοξασίες της παραδοσιακής κοινωνίας. πρέπει να ερμηνεύσει την παρουσία τους με βάση τις αξίες, μιας περασμένης εποχής, οι οποίες σίγουρα διαφοροποιούνται

Πρώτα απ' όλα, τα διάφορα μοτίβα είχαν και συμβολικό ρόλο πρόσωσης των εκκλησιαστικών και κοσμικών κτισμάτων και «ανοίγματα» (θυρώματα, παράθυρα), αλλά και στις «ευπαθείς» προστάτευαν το σώμα τους στερεώνοντας ένα φυλαχτό, σπιτιού ή της εκκλησίας από την επίδραση του Κακού.

Απο-τύπωναν σύμβολα της πίστης, όπως σταυρούς, αγίους – συνήθως του Άη –Γιώργη και του Άη Δημήτρη – χερουβείμ, θυμιατά, αλλά και σύμβολα της πρόληψης, όπως πεντάλφες, φίδια, δράκοντες, δύσμορφες κεφαλές. Είναι τα λεγόμενα αποτρεπτικά – φυλακτικά θέματα που, σύμφωνα πάντα με τα ιδεολογικά δεδομένα της εποχής, στήριζαν την έγνοια για την επισφαλή ανθρώπινη ζωή. Ισχυροποιούσαν το αίσθημα της ασφάλειας των ενοίκων, των ζωντανών και της σοδειάς που κινδύνευαν, σε καθημερινή βάση, από αρρώστιες, θάνατο, βασκανία, από το Κακό σε κάθε του μορφή.

Συχνά, ο λαϊκός μαστορας – πετροπελεκητής λάξευε και ένα σύμβολο της αφθονίας, του πλούτου, της ευημερίας. Σαν αυτούς τους ευγονικούς λιθανάγλυφους μαστούς που μπορεί κανείς να δει στην αριστερή παραστάδα της αυλόπορτας του σπιτιού της οικογένειας του αθησμόνητου Γιωργάρα Τσιομίδη. Σήμερα ξεχάστηκε ο αρχικός συμβολισμός, όμως δεν παύουν τα θέματα αυτά να είναι μάρτυρες του πολιτισμικού παρελθόντος του τόπου. Η τέχνη διαχρονικά εικονογραφεί την ανθρώπινη σκέψη και το συναίσθημα. Η πέτρα έχει το πλεονέκτημα να αντιστέκεται στο χρόνο και τα λιθανάγλυφα είναι μια ορατή έκφραση, είναι τα «ίχνη» της εσωτερικής ζωής μιας άλλης περασμένης κοινωνίας.

Στο χαγιάτι του Αγ. Χαραλάμπους.

αλλά και ονόματα που αποτελούν αδιάψευστα τεκμήρια της κτίσης ή ανακαίνισης, καθώς και στα ονόματα των χορηγών – Ξεχωριστού ενδιαφέροντος είναι και όσα έχουν ένα μόνο με την αισθητική αντίληψη, αλλά παραπέμπουν και στις Έτσι, για να μπορεί κανείς να κατανοήσει το ρόλο τους θα τις κοινωνικές και θρησκευτικές αντιλήψεις των ανθρώπων κατά πολύ από τις σύγχρονες.

γιατί τα φιλοτεχνούσαν μόνο σε συγκεκριμένα σημεία της όχι στο εσωτερικό τους. Τα σημεία αυτά ήταν κοντά στα γωνίες της τοιχοποιίας. Πίστευαν, λοιπόν, ότι, όπως οι ίδιοι με ανάλογο τρόπο θα δι- ασφάλιζαν και την προστασία του

2010

Η κατοικία ήταν το κέντρο της οικογενειακής ζωής, ο τόπος εργασίας και παραγωγής, ο χώρος όπου συμβίωναν άνθρωποι και ζωντανά. Φυλακτικά – αποτρεπτικά μοτίβα σκαλισμένα στις παραστάδες της εισόδου δημιουργούσαν τις προϋποθέσεις μιας συμβολικής προστασίας, ώστε να περιφρουρούν τα όρια του ιδιωτικού χώρου. Έτσι ερμηνεύονται εκείνοι οι τρομακτικοί φύλακες – δράκοντες στην αριστερή γωνία της νότιας πλευράς στο σπίτι του Νίκου Εξάρχου, αλλά και στην αυλόπορτα του σπιτιού του Χρυσόστομου Βασδέκη. Ο φόβος νικιέται με το φόβο και ο άνθρωπος αναπαριστάει εξευμενιστικά ό,τι φοβάται, αλλά και ό,τι σέβεται.

Όμως, αν η κατοικία είναι το ιερό άδυτο της ιδιωτικής ζωής, από το βέβηλο κόσμο χώρος. Για τον πιστό είναι η μετάβαση. Εδώ, στο εξωτερικό τμήμα πάντα, η λιθογλυπτική θα βρει Χαραλάμπους, αλλά και στις εισόδους του ναού και του επιγραφές παρατηρούμε ποικίλες άλλες απεικονίσεις, ακόμη και μία αποτρεπτική κεφαλή που υπάρχει στη δυτική Χαραλάμπους. Όλα αυτά τα λιθανάγλυφα θέματα ενισχύουν του Κακού. Είναι φυλακτικά «σημεία» που δίνουν διέξοδο συνθήκες βίωσης της θείκης παρουσίας.

Η είσοδος συμβολίζει τον ίδιο το Χριστό («Εγώ ειμί η θύρα ...») και συμβολικά τρόπο. Το περίτεχνο θύρωμα του Αγίου εισερχόμενο και επισημαίνει με τα λιθανάγλυφα σύμβολα της Το ημερολόγιο, λοιπόν, αυτό για το έτος 2010 αναδεικνύει σημαντικές μορφολογικές λεπτομέρειες στη συνολική όψη. Παράλληλα, αφιερώνεται στην ξεχωριστή αυτή τέχνη των πέτρα. Σε όλους αυτούς τους πετροπελεκητάδες που με το καλέμι και τη βαριοπούλα απέδειξαν το περίσσευμα της αξιουσύνης τους, απο- τυπώνοντας πάνω στο «πρόσωπο» της πέτρας τη σφραγίδα ενός ταλαντούχου και ευφάνταστου δημιουργού.

Κτητορική επιγραφή στο Μοναστήρι της Αγ. Τριάδος, εντοιχισμένη εξωτερικά στο κελί της Στασινής.

ο οίκος του Θεού πρέπει να είναι ο κατεξοχήν αποκομμένος στον υπερβατικό χώρο της προστασίας και της σωτηρίας. πρόσφορο έδαφος εφαρμογής της. Στο χαγιάτι του Αγίου καμπαναριού τα θέματα αυξάνουν. Κοντά στις κτητορικές όπως σταυρούς, δικέφαλους, ζωικές και φυτικές συνθέσεις, γωνία της νότιας πλευράς, στο χαγιάτι του Αγίου την αίσθηση της αποδέσμευσης από τις αρνητικές δυνάμεις στις μεταφυσικές ανησυχίες του ανθρώπου και δημιουργούν

και αυτό πρέπει να εκφραστεί με τον καλύτερο αισθητικά αλλά Χαραλάμπους «αγκαλιάζει» τον ατομικά και μοναχικά πίστης, τη διάκριση μεταξύ του κοσμικού και ιερού χώρου. τα κάθε είδους λιθόγλυπτα, που θεωρούμε ότι αποτελούν των κτισμάτων, εκκλησιαστικών και κοσμικών του χωριού. λαϊκών μαστόρων που ήξεραν να δίνουν σχήμα και πνοή στην

τυπώνοντας πάνω στο «πρόσωπο» της πέτρας τη

* Στο Βρυσόχωρι εντοπίσαμε πάνω από 100 δείγματα λαϊκής λιθογλυπτικής τέχνης. Στα στενά πλαίσια αυτού του ημερολογίου γίνεται μια ενδεικτική μόνο παρουσίασή τους και, έτσι, η επιλογή έγινε με βασικό κριτήριο να υπάρχουν, όσο είναι δυνατό, αντιπροσωπευτικά δείγματα από όλες τις κατηγορίες (διακοσμητικές - συμβολικές παραστάσεις ή κτητορικές επιγραφές).

Μαρία Τσούνη – Ρέμου.

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ Μ.Ο.Σ.

Πρόεδρος:

Αντιπρόεδρος:

Γραμματέας:

Ταμίας:

Μέλος:

Πουποβίνης Ευθύμιος

Οικονόμου-Γεωργοπούλου Ευτυχία

Τάτσης Λάμπρος

Τσιομίδης Κωνσταντίνος

Καπράντζιος Αδαμάντιος

Μ.Ο.Σ. ΒΡΥΣΟΧΩΡΙΟΥ

www.mosv.gr

Οικία Μιχ. Πασχάλη. Υπέρθυρο τμήμα κύριας εισόδου.

Οικία οικ. Στάμου. Τοξωτή επίστεψη παράθυρου, με ένθετη λιθανάγλυφη πλάκα στο εσωτερικό της.

2010

Ιανουάριος

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

μικροεξέτασις
από κατασκευαστή
 Μεγίστη Π. Ουγγαρίνη - Γαλακτοκομία
 τριών Μερών/Βόρειο
 Τηλέφωνο: 10 & 6699999
 Εθνικός Αντιστάσιος 4010001
 φαξ: 21045 22177 κωδ. 4010010000

Αμανίτης
 Συγκρότημα Κατοικιών
 www.amanitis.gr
 Κήποι Ζαγορίου

flocafé

Εβδομοσ - Βιβλιοπωλείο
ΕΦΥΡΑ
 Επισκεφθείτε μας στην Πλατεία Λ. Κ. Καραϊσκάκη
 26530 22790
 6974061008

Φεβρουάριος

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28

DREAM STROM
 www.dreamstrom.gr
 ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ - ΒΑΚΑΡΟΣ

ΚΑΦΕ - ΨΗΣΤΑΡΙΑ
«ΣΙΑΜΠΙΡΗ»
 Βρυσοχώρι Ζαγορίου
 26530 22790
 6974061008

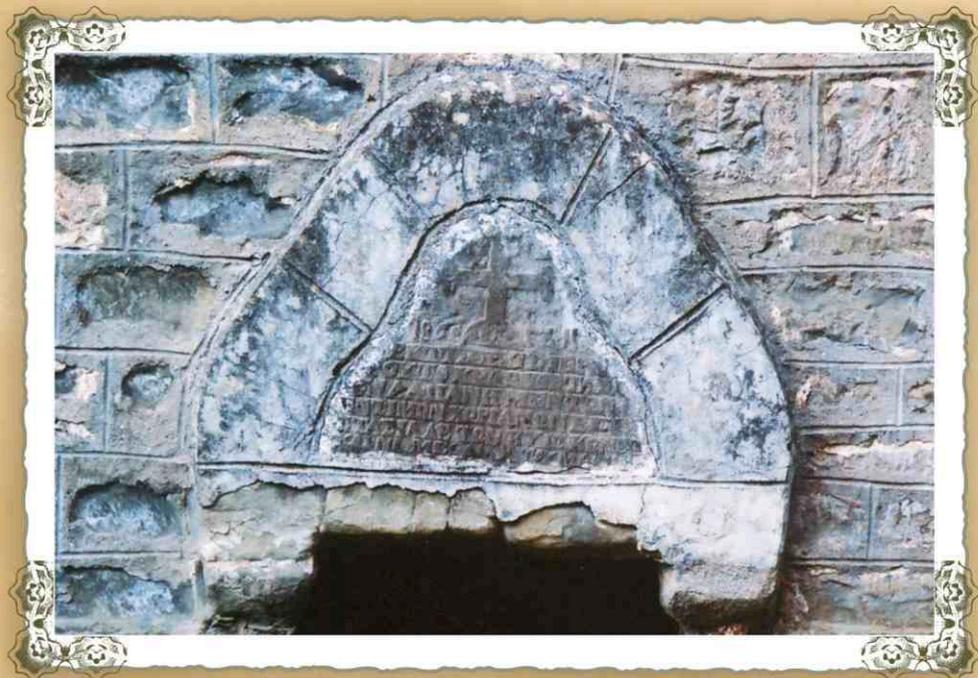
avdis group
 CHRYSLER
 PEUGEOT
 CITROEN

IMPEL

Μ.Ο.Σ. ΒΡΥΣΟΧΩΡΙΟΥ

www.mosv.gr

Το θύρωμα του καμπαναριού του Αγ. Χαραλάμπους, με την κτητορική επιγραφή (1860-1861).

Ναός Αγ. Χαραλάμπους. Δεξιά της κύριας εισόδου (1814).

2010

Μάρτιος

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Απρίλιος

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

Μ.Ο.Σ. ΒΡΥΣΟΧΩΡΙΟΥ

www.mosv.gr

Οικ. Νικ. Μπίρη. Πρόσοψη, αριστερά της εισόδου.

Οικ. Μιχ. Πασχάλη. Πρόσοψη, αριστερή ακμή της τοιχοποιίας.

2010

Μάιος							
Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	
					1	2	
3	4	5	6	7	8	9	
10	11	12	13	14	15	16	
17	18	19	20	21	22	23	
24	25	26	27	28	29	30	
31							

Ιούνιος							
Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	
	1	2	3	4	5	6	
7	8	9	10	11	12	13	
14	15	16	17	18	19	20	
21	22	23	24	25	26	27	
28	29	30					

Μ.Ο.Σ. ΒΡΥΣΟΧΩΡΙΟΥ

www.mosv.gr

Οικία Νικ. Πασχάλη. Δ. πλευρά, αριστερή ακμή της τοιχοποιίας.

Στην αυλόπορτα της οικίας Χρυσ. Βασδέκη.

2010

Ιούλιος							
Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ	
				1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11	
12	13	14	15	16	17	18	
19	20	21	22	23	24	25	
26	27	28	29	30	31		

Αύγουστος						
Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

IMPEL

Μ.Ο.Σ. ΒΡΥΣΟΧΩΡΙΟΥ

www.mosv.gr

Οικία Στ. Ρίμα. Στο αριστερό τμήμα της πρόσοψης.

Οικία Μιχ. Πασχάλη. Πρόσοψη, αριστερά της εισόδου.

2010

Σεπτέμβριος

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

Μικροεξέτασις
 Μερία Π. Ουρόνβιτς - Γαλιτσιανός
 τριών, Μέρουδουκ
 Τηλέφωνο: 10 & 6699999
 Εθνικός αριθμητικός: 4010001
 fax: 210432977 fax: 401101000

Αμανίτις
 Συγκρότημα Κατοικιών
 www.amanitis.gr
 Κήποι Ζαγορίου

flocafé

Εβδομης - Βιλαοπαλαία
ΕΦΥΡΑ
 Εταιρεία Ανάπτυξης Τουρισμού, Αγ. Πέτρος Ζαγορίου
 26530 22790
 6974061008

Οκτώβριος

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

DREAM STROM
 www.dreamstrom.gr
 ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ - ΒΑΚΑΡΟΣ

ΚΑΦΕ - ΨΗΣΤΑΡΙΑ
«ΣΙΑΜΠΙΡΗ»
 Βρυσοχώρι Ζαγορίου
 26530 22790
 6974061008

avdis group
 CHRYSLER
 PEUGEOT
 CITROEN

IMPEL

Μ.Ο.Σ. ΒΡΥΣΟΧΩΡΙΟΥ

www.mosv.gr

Οικία Νικ. Εξάρχου. Πρόσοψη, αριστερά της μπαλκονόπορτας.

Οικ. Γ. Τσιομίδη. Στο αριστερό τμήμα της αυλόπορτας.

2010

Νοέμβριος

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Μικροεξέτασις
 Μερία Π. Ουγγαρίνης - Γαλιτσιανόλης
 στην Αθήνα

Παράδοση 10 & 15λεπτά
 Γραμμάτια ΑΝΕΛΕΥΣΤΟΝΟΣ ΑΔΕΛΦΩΝ
 Τηλ: 2104222777 κωδ. 400101000

Αμανίτης

Συγκρότημα Κατοικιών
 www.amanitis.gr
 Κήποι Ζαγορίου

flocafé

Εκδόσεις - Βιβλιοπωλεία
ΕΦΥΡΑ

Δεκέμβριος

Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

DREAM STROM
 www.dreamstrom.gr
 ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ - ΒΑΚΑΡΟΣ

ΚΑΦΕ - ΨΗΣΤΑΡΙΑ
«ΣΙΑΜΠΙΡΗ»
 Βρυσοχώρι Ζαγορίου
 26530 22790
 6974061008

avdis group

CHRYSLER

IMPEL